

Ordblinde kan lære at læse

En stor gruppe af befolkningen er voldsomt handicappede af, at de ikke umiddelbart kan tilegne sig evnen til at læse og skrive. De er tvunget til at lære andre metoder for at begå sig i vores verden, hvor skrift er grundlaget for alt. Der er masser af hjælp at få, men det afgørende er, at ordblinde børn bliver spottet i tide, så de hurtigt kan få hjælp.

Af Claus Thorhauge, www.clausthorhauge.dk

Du er både heldig og dygtig, hvis du uden problemer kan læse den her artikel. Måske kan du ligefrem også læse, hvad der står på din togbillet, brugsanvisningen til støvsugeren, parkeringsreglerne på skiltet og brevet fra Skat.

Så tilhører du den privilegerede gruppe, der automatisk og uden at tænke over det bare læser tekster omkring dig hele dagen. En stor del af befolkningen er ikke så heldige som dig. De er ordblinde og har store problemer med at kæmpe sig igennem skriftlige budskaber – måske er det ligefrem umuligt for dem at afkode den nødvendige information.

Alle kan lære at læse

Men ordblinde kan lære at læse og skrive.

– Blandt de tusinder af ordblinde, som jeg har mødt i løbet af de seneste 30-40 år, er det kun en håndfuld, der ikke har opnået en eller anden form for læsefærdighed, siger psykolog og ordblindeekspert Laila Boye, der siden 1980 har hjulpet tusinder af ordblinde.

Hun har rådgivet og udredt de mange ordblinde, så de har fået den rette hjælp til at lære at læse.

Der er mange grader af ordblindhed. Fem til syv procent af danskerne er ordblinde. Det betyder, at mindst en elev i hver klasse har alvorlige problemer med at læse og skrive – og dermed også begå sig i vores moderne samfund.

– De seneste årtier har vi fået langt mere viden om, hvordan vi hjælper ordblinde. Og vi ved også, at jo tidligere indsats, jo bedre resultat får vi, siger Laila Boye og tilføjer:

– Det mest fortvivlende er, at der stadig er mange pædagoger, lærere og forældre, der ikke er opmærksomme på at fange børn med potentielle læsevanskeligheder i tide. Alt for mange dansklærere slår de tidlige signaler om læsevanskeligheder hen og siger, at det nok skal komme. Resultatet er, at

alt for mange ordblinde børn og unge spilder tiden i de år, hvor andre spæner fra dem ved at lære at læse.

Ordblindhed er medfødt

I mange år var det helt almindeligt, at ordblinde blev betragtet som dumme og ikke-boglige. De endte derfor bagest i klassen – og i køen til de gode jobs. Efterhånden dukker der solstrålehistorier op om ordblinde, der har lært sig metoder til at overgå deres handicap, kæmpet sig vej til gode eksamener og gode stillinger.

Lad os prøve at få et billede af, hvad succes-eksemplerne har kæmpet med:

– Ordblindhed er et medfødt og arveligt handicap. Kerneproblemet er, at de ikke automatisk kan koble lyde og bogstaver sammen. De har svært ved at koble lydfølger og bogstavfølger, forklarer Laila Boye og peger på, at 80 procent af dem, der bliver konstateret ordblinde også har ordblindhed i familien.

Ikke nødvendigvis direkte fra en ordblind mor og far, men måske en onkel eller en bedstemor.

Funktionsnedsættelse

Mange forestiller sig, at ordblindhed har noget at gøre med det visuelle; altså evnen til at læse og forstå bogstaverne, at gøre. Men det er ikke tilfældet. Ordblindhed er først og fremmest et handicap på det auditive, altså evnen til at høre og forarbejde de sproglyde, man får ind gennem ørerne.

Det er en funktionsnedsættelse i hjernen, især i den venstre tindingelap. Det betyder ifølge Laila Boye, at man kan spotte ordblindhed langt tidligere end det skoletrin, hvor de burde begynde at læse.

– Indtil i dag har man brugt en elektronisk test, som de først får i tredje eller fjerde klasse. Det er alt for sent og det er langt fra alle børn, der har behov, som har fået lov til at blive testet, understreger hun og tilføjer:

– Man kan sagtens finde ud af, at de her børn har problemer, inden de kommer i skole. Og det bør man gøre.

Med skolestart i år har alle skoleelever fået ret til at blive testet for ordblindhed i 4. klasse.

– Nu har de store fået et retskrav, og der er også et tilbud om test på vej til 0. og 1. klasse til de børn, som har risiko for at blive ordblinde, siger Laila Boye.

”Ordblinde” babyer

Selv om ordblindhed er arveligt og handler om nogle funktioner i hjernen, der ikke fungerer som hos flertallet, så er der ikke nødvendigvis nogen sammenhæng mellem intelligens og ordblindhed.

– Vi ser ofte en forsinkelse i indlæringen hos ordblinde. Nogle metoder til at måle intelligens måler også de sproglige evner. Hvis du bruger en ikke-sproglig metode, så får du et mere reelt billede af, hvor kvikke børnene er. Ligesom alle andre børn kan ordblinde være overalt i spektret, når vi taler intelligens, siger Laila Boye.

Det er også derfor, det er så magtpåliggende for Laila Boye at skabe større opmærksomhed på de sproglige forstyrrelser, man ofte ser hos ordblinde.

– Det er muligt meget tidligt at spotte børn, der er i risiko for at blive ordblinde. Spædbørn med begrænsede pludreløde kan få en forsinket sprogudvikling og viser sig ofte senere at blive ordblinde. Kan babyerne synge med på de basale vokaler som ga-ga-ga, eller kan de ikke, forklarer hun.

Masser af hjælp at få

De senere år er der dukket en lang række tekniske værktøjer op på computere og telefoner, der kan hjælpe ordblinde til at klare sig i en verden af ord.

– Hvis man opdager det i tide og måske især finder frem til den rette hjælp, så kan mange, mange flere ordblinde lære at begå sig på lige fod med almindelige læsere. Der er så meget, man kan gøre for at hjælpe ordblinde, siger psykolog og ordblindeekspert Laila Boye.

Hun tilføjer:

– Det hjælper også børnene, at de forstår deres handicap. At de får selvindsigt og dermed motiveres til at arbejde med det. Selv små børn bliver lettede, når man taler om, hvordan det er at være dem. De vil så gerne, men kan ikke forstå, hvordan man skal gøre.

Ordblindhed er et handicap, som man kan lære at kompensere for. Men det forsvinder aldrig helt.

– Ordblinde er altid på overarbejde, når de skal læse og skrive. Sådan er det for dem resten af livet. De kommer altid til at bruge mere tid på opgaver, hvor de skal læse og skrive.

Billedtekster:

Ordblindhed er et seriøst og overset handicap i vores moderne samfund. Hvis du har problemer med at læse og skrive, så er det næsten umuligt at få et ordentligt job, en god indtægt og tusinder af dagligdags opgaver bliver store – måske ligefrem uoverstigelige – problemer.

[BOKS]

Sådan spotter du en ordblind i tide

Videnskabelige undersøgelser viser, at man kan spotte risiko for at udvikle ordblindhed allerede hos babyer. Hvis man er opmærksom på deres sprog, er det muligt at vide, at der er brug for hjælp, allerede inden de begynder i 0. klasse.

- Problemer med at udtale ordene i forhold til jævnaldrende – særligt længere ord. Bliver helikopter til hellekob og krokodille til krodille.

- Taler i kortere sætninger sammenlignet med jævnaldrende, fordi de ikke kan overskue lange sætninger. Kan de for eksempel lære rim og remser.

- Forstår de, hvad der bliver sagt – for eksempel når der bliver læst op af en bog. Forstår de instruktionen til en leg eller lange beskeder

Hjælp til ordblinde og deres forældre

www.ordblindeforeningen.dk

Facebook.com – grupper som "Forældre til ordblinde børn"

Facebook.com/ordblindespecialisten – ordblindespecialisten.dk

www.ordklar.dk

laeseuniverset.dk

Specialpædagogisk støtte til studier: www.spsu.dk